

III Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Філософські виміри техніки» (PDT-2022)

Література

1. Довгодько Т., Корчук О. Діджиталізація як соціокультурний феномен: філософсько-освітній аспект. URL: <http://mir.dsru.edu.ua/article/view/225778/225537>
2. Журавель К.О. Цифрові трансформації в економіці в умовах діджиталізації. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/31550/ZE_2019_54.pdf?sequence=1
3. Литвинов О. М. Діджиталізація: на порозі цифрового Дахау. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9635/Didzhytalizatsiia_Lytvynov_2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Г. Груць, канд. пед. наук, доц.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Україна

МОРАЛЬНИЙ АСПЕКТ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ

H. Hruts, Ph.D., Assoc. Prof

THE MORAL ASPECT OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL PROGRESS

За останні сто років цивілізаційний розвиток людства сягнув небачених змін, які торкнулися усіх сфер нашого життя – економічної, політичної, соціальної, культурної, освітньої. Ці зміни прискорюються шаленими темпами. І, звісно, величезну роль у цьому відіграють різноманітні технології, які докорінно змінюють не лише спосіб життя і мислення людей, але й усю картину світу. Загальновідомо, що доленосні зміни відбувалися протягом усієї історії людства: природні потрясіння (землетруси, повені), хвороби (тиф, холера, чума), воєнні конфлікти, голод тощо. Але все вищезгадане ніколи не мало такого глобального масштабу, як сьогодні, коли кожен зсув у будь-якій сфері діяльності людей має світове відлуння. Можна сказати, що ми живемо в сьогоднішній, яке є поворотним моментом в людській історії. Нинішній час – розділова грань, яка проходить через центр цієї історії.

На всі виклики сучасної дійсності, стрімкий прогрес інформаційних технологій, небачене прискорення технологічних та соціальних перетворень освітяни мають виробити концепції, які розкривають проблеми взаємодії суспільства та індивіда, права і свободи людини, етичних норм і цінностей. Людині доводиться опинятися у нових несподіваних ситуаціях, які не мають аналогів у минулому, тому особливо гостро постає проблема моральної орієнтації людства. При розв'язанні цієї проблеми спершу необхідно визначити, чи здатна етика взаємодіяти з технологічною раціональністю і в яке русло потрібно спрямувати розвиток традиційної етики, щоб питання морального виживання людства могло отримати теоретичне осмислення.

Дивовижні наукові відкриття на перший погляд захоплюють нас. Але в результаті морально-духовного невігластва, безвідповідальності окремих учених, інженерів доводиться пожинати гіркі плоди деяких наукових досягнень. Так, наприклад, відкриття енергії атомного ядра дало змогу виробляти значний обсяг електроенергії на атомних станціях, але також і виготовляти грізну зброю. Це породило ніким і нічим некерованого монстра, який, як дамоклів меч, висить над людством. Здається, що життя на землі ще ніколи не було настільки крихким. Як бачимо, війна путінської росії затьмарила нацистську Німеччину за кількістю військових злочинів, агресивністю та нещадністю. Тільки зареєстровані воєнні злочини російської воєнщини вже обчислюють сотнями тисяч. Адже війна з Україною – це не битва армій, а системне знищення цивільного населення, геноцид українського народу, стирання міст із лица землі. І при цьому використовується надсучасне озброєння. Тому функціонування моральності у сучасних політичних умовах є дуже складним і водночас архіважливим.

Вважаємо, що для подальшого розвитку і функціонування здорового, зрілого соціуму потрібно змістити акценти з науково-технологічної парадигми на духовну, оскільки науково-

III Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів «Філософські виміри техніки» (PDT-2022)

технічна революція здатна вилучити з ужитку такі поняття, як моральність та людські почуття, тому що вони знаходяться поза сферою наукового аналізу і не належать світові логіки й математики, які властиві технологічно насиченій сучасності. Заганяючи освіту в «технології», освітяни повинні розуміти, що із цього місива живим (йдеться про духовний світ людини) не вийде ніхто, оскільки «розвиток неадекватних часових цінностей стриножує особистість, викривляє її життєвий шлях, істотно знижує, а то й узагалі перекреслює реалізацію»[2,13] Звичайно, освіченість означає поінформованість і професійну компетентність, але передусім має характеризувати особистісні функції людини як суб'єкта суспільного процесу й індивідуального життя. Освіта повинна передбачати не лише засвоєння студентами перетвореного соціального досвіду й розвиток особистості на цій основі, але і створення цілісної картини буття та свого власного образу в світі. Головними чинниками нинішньої освіти мають стати свобода та творчість, сенс якої – це «вихід із себе». Студенти у процесі навчання мусять хоча б частково зрозуміти свою земну особистісну місію, місце у суспільстві, призначення, спробувати здолати гріховне «его», побачити чисту і красиву душу, вкладену у них Творцем. Інакше кажучи, у вищій школі ми маємо формувати високодуховну особистість, патріота України. Прагнучи зробити освіту максимально «раціональною», ігноруючи її гуманітарний аспект, ми втрачаємо процес навчання як певну цілісність, оскільки цей процес гуманітарний, психологічний, особистісний за своєю суттю. У результаті маємо особистість з репродуктивним мисленням, із розмитою ціннісною свідомістю, не здатну до творчої, перетворювальної діяльності, до досягнення нового, до креативного пошуку, яка не має потреби у саморозвитку, самотворенні.

Уже сьогодні можна спостерігати кардинальну зміну світогляду, психіки та способу мислення мільярдів людей, змушених включитися в життя «інформаційного суспільства». Відбувається так звана масифікація людської свідомості. Протидіяти уніфікації особистості за єдиним шаблоном можна за рахунок вивіщення духовної енергії особистості, потужної енергії патріотизму, усвідомлення національної ідеї як підмурівка духовного ренесансу України. Адже вироблені багатотисячною культурою українського народу ідеали віри, надії, любові, гармонії, добра, краси, щастя екстраполюються на загальносвітовий та національний позитивний досвід. Вони живляться безсмертною силою християнства, Божественними джерелами, духовним спадком. Їх можна звести до фундаментальних тез: «Від людини розумної – до людини духовної, моральної», «Всевишній – Україна – Всесвіт», «Любов до ближнього, а не влада, гроші, слава». Відтак найкращою людиною буде той, хто послуговуватиметься цими постулатами у своїй діяльності, «хто сам ітиме дорогою до національного Храму духовності й вестиме нею інших, наполегливо, цілеспрямовано працюючи, виконуючи Божі заповіді» [3, 256]. Гадаємо, що саме ця духовна енергія нині допомагає українцям боронити свою землю.

Сьогодні варто нарешті визначити, що важливіше: технічний прогрес чи моральність, аби уникнути морального дисбалансу, моральної прірви між техносферою та людиною. Прийдешнє людства туманне, невідоме. Які перспективи пропонує нам науково-технічний прогрес, до яких соціальних та політичних наслідків призведе, що ми знайдемо на шляху до майбутнього і що можемо втратити? Ці запитання залишаються відкритими.

Література

1. Іванюк І. Ціннісні орієнтації у світлі концепцій інтеркультурної освіти // Шлях освіти. 1997. № 3. С.26.
2. Кремень В. Якісна освіта: Вимоги XXI століття // Відкритий урок. Плянди. 2007. № 1. С.10 – 14.
3. Лизанчук В. Завжди пам'ятай: ти – українець. Львів, 2001. С.256.

О. Дігай, Ю. Гумен канд. істор. наук, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна